

พ่อเพลงแม่เพลง ต่อยอดมรดกภูมิปัญญา
ที่มา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต. ดร.โสภณ ลาวรรณ์

เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก
Hae Nak Folk Song in Phitsanulok Province

โสภณ ลาวรรณ์¹

Sophon Lawan

E-mail: sophon.nu2525@gmail.com

Received: April 5, 2021

Revised: April 21, 2021

Accepted: June 2, 2021

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assistant Professor, Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการลงพื้นที่ภาคสนามในงานประเพณีปึกธงชัยเดือนพฤศจิกายน 2559 ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมนำข้อมูลมาจัดกระทำตามกระบวนการวิจัยพบว่า ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตร และประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นำวัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแห่นาคติดตามมาในพื้นที่อำเภอนครไทยด้วย ซึ่งความหมายของการเขย่าแลแห่นาคนั้น ให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) ไปยังพระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน “เพลงแห่นาค” เป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มคนอำเภอนครไทยสร้างขึ้นจากวิถีชีวิตของบริบททางสังคม เพลงพื้นบ้านแห่นาคมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านที่มีทำนองไม่ซับซ้อน เน้นความสนุกสนาน สดแอ่ววิถีชีวิต ทำนองเนื้อร้องในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย จัดอยู่ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงอล่าง อยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ดํ ร) มีความยาวของสร้อยเพลง 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เช่นกัน เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามาด้วยปฏิภาณของผู้ร้อง รูปแบบกลุ่มเสียงส่วนมาก (-X -X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (-2 -4) เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลงเพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องได้บ่งบอกถึงความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของบิดามารดา ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต เพลงแห่นาคสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน สื่อสารให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้อย่างดี

คำสำคัญ : เขย่าแลแห่นาค เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก

Abstract.

The purposes of this research were to study a folk song in the Kayao Lae Hae Nak tradition, in Nakhon Thai District, Phitsanulok Province and to analyze the Hae Nak folk song in the form and analysis dimension to analyze Thai music and in the sociological dimension. The researcher employed a qualitative research process conducting a field trip in the Pak Thongchai tradition in November 2016 and a participatory interview. The data were then gathered according to the research process. It was found that the population in the study had an agricultural lifestyle, and they had migrated from 3 major provinces, namely Lom Sak District, Phetchabun Province, Phu Khiao District, Chaiyaphum Province, and Dan Sai District, Loei Province. They also brought the Kayao Lae Hae Nak tradition into the area of Nakhon Thai District. The meaning of “Kayao Lae Hae Nak” was to recognize the merits of the mother during childbirth and to be tolerant of various obstacles while being the top of the beams (Lae) to the temple to perform a religious ritual. Therefore, there was a folk song, “Hae Nak folk song” which is a culture that the people of Nakhon Thai District have created from the way of life of their social context. Hae Nak folk song was characterized as an uncomplicated folk song. The focus was on having fun and inserting a way of life. In the form and analysis dimension, the melody was arranged in a 2-tiered rhythmic sound in the soundstage (F G A C D). There is a length of 4 Drum rhythm and the chants are 4 Drum rhythm as well, except adding the lyrics with the improvisation of the singer. Most sound group patterns were (-X -X). The patterns (-2 -4) were with raised rhythms and falling rhythms which points to a simple melody following the applause of the singers. In the sociological dimension, Hae Nak folk songs can reflect human behavior in two parts: Part 1 reflecting the relationship of behavior and thinking in which the lyrics indicates the gratitude of people in society at that time

for the grace of their parents and Part 2 relating to people's lifestyle. The Hae Nak folk songs can reflect the way of life of the people in that society through the folk lyrics which can be understood easily and uncomplicated to communicate so that people in the present can understand it very well.

Keywords: Kayao Lae Hae Nak tradition, Hae Nak folk song, Phitsanulok Province.

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมการละเล่นร้องเพลงกันของแต่ละท้องถิ่นของแต่ละภาคซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่มนุษย์ปฏิบัติสืบทอดกันมาไม่ว่าจะด้วยวิธีใด การถ่ายทอดกันแบบมุขปาฐะ หรืออาจจะมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แม้กระทั่งการจดจำพฤติกรรมสืบทอดมาจนเกิดเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตผ่านการร้องเล่น เพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ เป็นมรดกของกลุ่มชน หรืออาจเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีของชาติก็เป็นได้ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความรักความสัมพันธ์ของมนุษย์ในกลุ่มคน ปัจจุบันการดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หรือกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งวัยรุ่นส่วนน้อยจะหันมาสนใจ เนื่องจากมีวัฒนธรรมต่างชาติและสื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังมองไม่เห็นค่า ประเพณีวัฒนธรรมของตนเองและสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์สืบทอดกันมาก็พร้อมที่จะเลือนหายไปจากสังคม

อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การดำเนินชีวิตและศาสนา มีการละเล่นพื้นบ้านที่ยังคงเหลืออยู่และนำออกมาเล่น ในเทศกาลต่าง ๆ ปัจจุบันยังคงนำมาร้องเล่นกันในงานประเพณีปอยงิ้วช่วงเดือน 12 ของทุกปี เพลงพื้นบ้านแห่นาค ถือเป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องเล่นกันระหว่างแห่นาค ไปอุปสมบท ซึ่งเป็นการแห่นาคที่ได้รับอิทธิพลนาคเข่าของทางภาคอีสานของประเทศไทย นั้นหมายความว่า เป็นการเคลื่อนที่ทางวัฒนธรรม เมื่อมีการแห่นาคเข่าแล้ว เพื่อให้ได้ความหมายและความสนุกสนาน ชาวอำเภอไทยจึงมีการร้องเล่น เพลงพื้นบ้านแห่นาคขึ้น สามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ด้วยท่วงทำนองที่เรียบง่ายที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นแบบมุขปาฐะ

สามารถจดจำและตีความ สามารถร่วมร้องร่วมเล่นได้สะดวก ประกอบการละเล่นกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่สามารถนำมาประกอบการละเล่นได้อย่างลงตัว เรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมประเพณีผ่านท่วงทำนองเพลงการละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับศาสนาสู่ความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ได้ศึกษาวิจัย อนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

จากความสำคัญของเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ถือเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่ควรศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ให้คงอยู่ในรูปแบบผลงานทางวิชาการ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ ประกอบกับปัญหาบางประการที่ผู้สืบทอดในปัจจุบันกำลังจะหมดไป เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ก่อนเคยเป็นการละเล่นที่ใช้ประกอบการแห่ภาคไปอุปสมบท ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเรียกได้ว่าเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มคน ซึ่งปัจจุบันด้วยปัจจัยหลายประการทำให้เพลงพื้นบ้านนี้ไม่ได้รับใช้สังคมดังเช่นเดิม มีเพียงนำออกแสดงในงานสำคัญ ๆ ของอำเภอเพียงเท่านั้น จึงทำให้เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก หายไปจากสังคม จากความสำคัญและปัญหาการวิจัยดังกล่าว จากการค้นคว้าข้อมูลของจังหวัดพิษณุโลกและการสัมภาษณ์ Khanthawat (2019) พบว่าเพลงพื้นบ้านแห่ภาคยังขาดการการบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการ วิธีการเล่นเนื้อร้อง จนไปถึงการถอดทำนองเพลงสำหรับการร้อง เพื่อให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก รวมไปถึงการถอดทำนองและบันทึกในรูปแบบโน้ตเพลงไทย เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านผ่านมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านผ่านผลงานทางวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความเรื่องเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนหนึ่งของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามโครงการวิจัยเรื่อง เพลงร้องเล่นในประเพณีปักธงชัย

อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
เหล่านั้นทั้งหมดได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามในงานประเพณีป๋กธงชัยเดือนพฤศจิกายน
2559 ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของนักแสดงเพลงพื้นบ้านนครไทย
โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาหาข้อมูลขั้นปฐมภูมิเกี่ยวกับข้อมูลที่จะลงพื้นที่ พร้อมทั้งประสานงาน
กับผู้นำชุมชนเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลในวัน เวลา ที่จะแสดงจริง
2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามจริง ตามวันและเวลาที่ประสานงานไว้
โดยใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลดังนี้ กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว
เครื่องมือบันทึกเสียง สมุดบันทึก
3. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้
 - 1) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีป๋กธงชัย
 - 2) การสังเกตบริบททางข้อมูล และสังเกตขั้นตอนประเพณีอย่างมีส่วนร่วม
 - 3) การบันทึกด้วยเครื่องมือ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว จดบันทึก
 - 4) การสัมภาษณ์อย่างมีส่วนร่วม
4. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน 2559 และวันจัดงานป๋กธงชัย
ประจำปี 2559 ระหว่างวันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2559 วัดเหนือ วัดกลาง และวัดหัวร้อง
หรือวัดนครไทยวราราม หมู่ 9 ตำบลนครไทย อำเภอ นครไทย พิษณุโลก ลงพื้นที่
ตรวจสอบข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม - 30 กันยายน 2562 วิทยาการให้สัมภาษณ์
ซึ่งเป็นปราชญ์ด้านเพลงพื้นบ้านอำเภอ นครไทยและผู้รู้ส่วนวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้
 - 1) พระครูสถิตชยานันท์ เจ้าอาวาสวัดกลาง
 - 2) นางยุพิน คันธวัตร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนนครไทย
 - 3) นางอำไพ แก้วมงคล (ยายอ้วน) แม่เพลงวัย 90 ปี (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)
 - 4) นายสมร ศรีทอง พ่อเพลงวัย 80 ปี
 - 5) นายแจ้ว ทรัพย์อยู่ นักดนตรีวัย 70 ปี
 - 6) ลูกคู่และผู้มีส่วนร่วมในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้าน (สัมภาษณ์กลุ่ม)
 - 7) พ่อเพลงแม่เพลง และนักดนตรี จำนวน 10 ท่าน
5. ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลเพื่อหาผล หลังจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัย
ได้จัดเรียงลำดับ ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ตามข้อมูลที่ปรากฏในภาคสนาม ข้อมูลบริบทของข้อมูล ขั้นตอนการละเล่น บทบาทหน้าที่

ของเพลงพื้นบ้านแห่ภาค ถอดทำนองร้องเพื่อทำการบันทึกโน้ตเพลงไทย จัดเรียงข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักมานุษยวิทยาและสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย บรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6. ขั้นการคัดเลือกข้อมูลเพื่อเขียนงานวิชาการ (บทความวิจัย) เพลงพื้นบ้านแห่ภาคจัดเป็นเพลงเดียวในหมวดเพลงร้องเล่นในการศาสนา จึงได้คัดเลือกมาเขียนงานวิชาการเพื่อเผยแพร่

1) จากข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มเพลงตามลักษณะการร้องเล่นทั้งหมด 9 เพลง จำแนกกลุ่มเพลงตามวัตถุประสงค์ได้ 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มเพลงที่ 1 เพลงร้องเล่นระหว่างชายหญิง/ 1 เพลงพวงมาลัย/

2 เพลงกุ่มซอญกุ่ม/ 3 เพลงพินเลเล/ 4 เพลงเกี้ยวสาว

กลุ่มเพลงที่ 2 เพลงร้องเล่นกึ่งพิธีกรรมทางการเกษตร/ 1 เพลงนางตั้ง/

2 เพลงนางควาย

กลุ่มเพลงที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา/ 1 เพลงแห่ภาค

กลุ่มเพลงที่ 4 เพลงที่แต่งขึ้นใหม่ในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม

(เพลงรำไท่น)/ 1 เพลงเขาทะมึน/ 2 เพลงชักชวนชายงาม

2) ขั้นพิจารณาคัดเลือกเพลงหรือกลุ่มเพลงเพื่อเขียนงานวิชาการ

ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มเพลงร้องเล่นในงานประเพณีปืถงชัยอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยคัดเลือกจากจำนวน 9 เพลง นำมาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์การร้องเล่นได้จำนวน 4 กลุ่ม จากนั้นจึงคัดเลือกเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา ซึ่งปรากฏ “เพลงพื้นบ้านแห่ภาค” เพียงเพลงเดียว จากจุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน เพลงพื้นบ้านแห่ภาคได้รับใช้สังคมมาโดยตลอดถือเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ถึงปัจจุบันประเพณีแห่ภาคเขายาก็กำลังจะหมดไป ประกอบกับเพลงพื้นบ้านแห่ภาคก็เช่นกัน ผู้วิจัยจึงเลือกเขียนงานวิชาการในหัวข้อดังกล่าว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก Hae Nak Folk Song in Phitsanulok Province ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2559 วัดเหนือ วัดกลาง และวัดหัวร้องหรือวัดนครไทยวราราม หมู่ 9 ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลซ้ำ

ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม - 30 กันยายน 2562 เมื่อจัดกลุ่มเพลงพื้นบ้านที่เก็บได้ทั้งหมด ผลปรากฏว่าเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา ซึ่งสามารถเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา

1. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตร และประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นเนื่องจากการทำการเกษตร ย่อมนำวัฒนธรรมประเพณีติดมาด้วย ประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก็ได้รับวัฒนธรรมนี้มาจากประเพณีแห่ภาคเขย่า ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีความความหมายให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในส่วนของประเพณีเขย่าแลแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทยนั้น ก็มีความหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนามาถึง 9 เดือน กว่าจะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่ภาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ในอำเภอนครไทย จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน “เพลงแห่ภาค” ในเนื้อร้องที่กล่าวถึงคนรักของพ่อนาคที่กล่าวถึงพ่อนาคให้ตั้งใจศึกษาพระธรรมต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ Chayanon (2019) กล่าวว่า “คนรักของนาคก่อนเข้าบรรพชาอุปสมบทนั้นถือว่าเป็นสิ่งล่อลวงทางจิตใจให้ลังเลก่อนเข้าพิธีการขอบวช พ่อนาคต้องมีสติ สมาธิ จากการเขย่าแล และเพลงแห่ภาคที่พ่อเพลงแม่เพลงร้องระหว่างดำเนินกิจกรรมการแห่ภาคนั้น” ดังเนื้อเพลงพื้นบ้านแห่ภาคบางส่วนที่ถอดจากเสียงบันทึกและวีดิโอระหว่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา ขึ้นไม้คานหาม น้องจะตามไปแห่ ไม่ใช่พ่อناعละก็ไม่ว่ (เอ้ยและเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา ขึ้นไม้คานหาม น้องจะตามไปส่ง สักประเดี่ยวละก็เป็นองค์ (เอ้ยเทิดเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา อย่างเท่าเข้าวัด เสียงระนาดซ้องวงไป พ่อناعตั้งใจละก็ให้ตรง (เอ้ยใจเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา อย่างเท่าเข้าโบสถ์ ให้บวชโปรตมารดา บวชค่าน้ำนม ที่ท่านได้อมข้าวป้อน ให้บวชแทนคุณ ละก็แน่อน (เอ้ยใจเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา เจ็ดตำนานขึ้นต้น มีไว้สวดมนต์กับเขา ไม่ใช่บวชละก็เสียเปล่า (เอ้ยและเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา เข้า ๆ เย็น ๆ เคยไปเล่นที่บ้าน ตั้งแต่นั้นละก็จะนาน (เอ้ยไปเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา บวชไปนาน ๆ จะได้ฝากหลายน้อย ๆ จะได้ตามกันละก็ทุกราย(เอ้ยตื่นเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา รุ่นใหญ่เข้าไม่คอยรุ่นน้อยยังมีถมพ่อناعอย่านักละก็ปรารมณั (เอ้ยใจเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา ฟูกน้อยขอบแดงน้องจะจัดแจงไว้ทำ พ่อناعสีกมา ละก็ได้ครอง (เอ้ยและเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา ถ้าน้องมีปีกเหมือนกาละก็น้องจะพานาคร่องไปข้ามเขาละก็นคร (เอ้ยไทยเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา ถ้าน้องมีปีกเหมือนกา น้องจะพานาคบินไป ข้ามเขาละก็สุบิน (เอ้ยไปเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา พ่อناعเข้าป่าระหง พ่อناعเข้าดงขมิ้น น้ำตาน้องน้อยละก็ไหลริน (เอ้ยลงเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา พอยกผ้าขึ้นพาด พอยกบาตรขึ้น สะพาย น้ำตาของน้องละก็ไหลนอง (เอ้ยลงเอ้ย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั๊) พ่อناعขา พี่พูดกับน้องแน่อนหาพี่ไปสัญญา คนอื่น น้องขอคำละก็ขอคืน (เอ้ยแล้วเอ้ย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา อย่าไปหาไม้กลางป่า
อย่าไปหาหญ้ากลางดง ถ้ามันใครไ้ละก็ไ้ก่อน (เอ๋ยเทอดเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา พุดกับน้องแน่นหนอ
ที่น้ำบ่อทอง ยังไม่ตกแล้วละก็ไ้ละ (เอ๋ยใจเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา บ้านน้องอยู่ใกล้ น้องจะเที่ยว
ไปจันทน์ ปลาหม่อฉู้ปลากระดี่ทอดมัน จะไม่ให้วันละก็สักวัน (เอ๋ยเดี่ยวเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา อย่าไปพะวังพะวงเรื่องสีกา
เขาไ้ได้เลี้ยงละก็มากมา (เอ๋ยแลเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา ถ้ามันเป็นพลูเป็นหมาก
จะเอาใส่ปากเข้าอม ไม่ให้ดูแต่ดละก็ต้องลม (เอ๋ยแลเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา น้ำแบ่งอยู่ในขัน น้ำมัน
อยู่ในถ้วย ใครเล่าจะช่วยน้องทา นั้วันจะเศร้าละก็หมองลา (เอ๋ยแลเอ๋ย)

จากเนื้อเพลงพื้นบ้านแห่ภาคในบางส่วนและข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบ
มีส่วนร่วม จะเห็นว่าเนื้อเพลงกล่าวถึงพ่อนาจจากคนรักให้การบวชครั้งนี้เพื่อทดแทน
พระคุณมารดา ให้ตั้งใจศึกษาพระธรรมเจ็ดตำนานเบื้องต้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าใช้โปรดพระพุทธมารดา ความสำคัญของเพลงพื้นบ้านแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทยมีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนคตินิยมในสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบันด้วยปัจจัย
หลายประการ ทำให้การร้องเล่นเพลงพื้นบ้านแห่ภาคนี้หายไปจากสังคม ประเพณีเฝ้า
แลแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ยังคงมีการร้องเล่นกันบ้างในงาน
สำคัญ ๆ อาทิ งานประจำปีประเพณีปักธงชัย ช่วงเดือน 12 (เดือนไทย) ของทุกปี

2. เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติ ทางสังคมวิทยา

เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ถือเป็นประเพณีวัฒนธรรม
ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ในรูปแบบผลงานทางวิชาการซึ่งบรรพบุรุษ
ได้สร้างสรรค์ไว้ เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ก่อนเคยเป็นการละเล่นที่ใช้
ประกอบการแห่ภาคไปอุปสมบท ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเรียกได้ว่าเป็นประเพณี
วัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มคน Kaewmongkhon (2019) กล่าวว่า ปัจจุบัน

ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้เพลงพื้นบ้านนี้ไม่ได้รับใช้สังคมดังเช่นเดิม มีเพียงนำออกแสดงในงานสำคัญ ๆ ของอำเภอเพียงเท่านั้น จึงทำให้เพลงพื้นบ้านแห่งนี้หายไจากสังคม ดังนั้นการบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการ นำเนื้อร้องมาถอดทำนองเพลงสำหรับการร้องในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านผ่านมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านในมิติทางสังคมวิทยาเพื่อให้ได้รักษาและต่อยอดต่อไป

2.1. เพลงพื้นบ้านแห่นาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย

เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาของเพลงพื้นบ้านแห่นาค เนื่องจากเสียงที่ขับร้องเป็นทำนองแต่เดิมรับการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะหรือปากต่อปากจากบรรพบุรุษ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาย่อยทอดจึงได้นำทำนองร้องมาถอดเสียงทำนองให้เป็นโน้ตเพลงไทย ประกอบกับการวิเคราะห์ในแบบสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย ในส่วนของสร้อยเพลงและเนื้อร้อง โดยถอดเป็นโน้ตกลางและบทวิเคราะห์ดังนี้

(สร้อย) พ่อนาคนี้ก็ฉันเอย (ฮาไฮ้) พ่อนาคขา

โน้ตในอัตราจังหวะ 2 ชั้น

หน้าทับ

-- เห่งเห่ง	- ปะเห่งเห่ง
-------------	--------------

โน้ตท่อนสร้อยพร้อมกัน

----	----	-- ฟ ช	ล ฟ ช ตี	--- ตี	--- ตี	-- ช ล	--- ตี
------	------	--------	----------	--------	--------	--------	--------

เทียบเนื้อร้องกับทำนองสร้อย เพลงแห่นาค

----	----	-- พ่อนาค	นี่ก็ฉันเอย	-- ฮา	--- ไฮ้	-- พ่อนาค	--- ขา
----	----	-- ฟ ช	ล ฟ ช ตี	--- ตี	--- ตี	-- ช ล	--- ตี

ถอดทำนองเนื้อร้องเป็นทำนองกลาง

ขึ้นไม้ คานหาม น้องจะตาม ไปแท้ ไม่ใช่พ่อนาคละก็ไม่แล (เอ๋ยแลเอ๋ย)

- ขึ้น - ไม้	- คาน - หาม	- น้องจะตาม	- ไป - แท้	- ไม่ - ไช	- พ่อ - นาค	ละก็ไม่แล	- เอ๋ยแลเอ๋ย
- ฟ - ช	- ฟ - ล	- ล ช ฟ	- ฟ - ช	- ฟ - ช	- ช - ฟ	ช ฟ ฟ ช	- ตี ล ตี

จากการถอดทำนองร้องทั้งสร้อยเพลงและทำนองเนื้อร้อง นำมาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย ทราบว่าเพลงแห่นาคนั้นจัดอยู่ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงออล่างตามหลักสังคีตลักษณะเพลงไทย อยู่ในบันไดเสียง ฟ ช ล ตี ร

ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง ฟ ซ ล ดํ ร์ เช่นกัน และเมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากันกับทำนองสร้อย เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามาด้วยปฏิภาณของผู้ร้องเป็นทำนองง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมาก ทำนอง เนื้อร้องเป็นการบวชนาค หรือแฟนของนาคที่จะมาส่งนาคเข้าบรรพชาอุปสมบท รูปแบบกลุ่มเสียง ส่วนมาก -X -X เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ -2 -4 เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง

2.2. เพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติทางสังคมวิทยา เพลงพื้นบ้านแห่นาค

ในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องนั้นได้บ่งบอกถึงความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของคุณแม่คุณพ่อ ที่ได้บวชก็เนื่องจากการทดแทนพระคุณที่ให้กำเนิดมา ให้ได้เป็นพระญาติแห่งองค์พระศาสดา และหมั้นท้องหนังสือให้เข้าใจหลักธรรม ดังเนื้อร้องที่ว่า “พ่อนาคแล้วก็ฉันฉันเอย (ฮัฮั) พ่อนาคขาเจ็ดตำนานขึ้นต้น มีไว้สวดมนต์กับเขาไม่ให้บวชละก็เสียเปล่า (เอ๋ยแลเอ๋ย)” ด้านความสัมพันธ์กับระบบความคิด ปรากฏในเนื้อร้องหลายส่วนที่กล่าวถึงความปลื้มใจของพ่อแม่หมู่ญาติทั้งหลายที่ได้อุปสมบทนาค ดังเนื้อร้องบางส่วนที่ว่า “พ่อนาคขापอยยกผ้าขึ้นพาด พอยกบาตรขึ้นสะพาย น้ำตาของน้องละก็ไหลนอง (เอ๋ยลงเอ๋ย)” และเมื่อพิจารณาในมิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด จากเนื้อร้องจะเห็นว่า เพลงพื้นบ้านแห่นาค มีนัยสำคัญที่สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิดของคนในสังคมในห้วงเวลาดังกล่าวได้

ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแห่นาค การเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนามาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่นาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ Khanthawat (2019)

ได้กล่าวถึงพิธีพุทธกับการใส่บาตร เป็นอาหารพื้นบ้านที่พบในเนื้อร้อง “ปลาหมอดูฉี ปลากระต๊อทอดมัน จะไม่ให้เว้นละก็สักวัน (เอ๋ยเดี่ยวเอ๋ย)” จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเรื่องอาหารที่พบในเนื้อร้อง และอีกส่วนหนึ่งคือการให้ความสำคัญกับพ่อแม่มากกว่าภรรยา ดังเนื้อร้อง “พ่อนาคขา อย่าไป พะวักพะวงเรื่องสีกสีกาเขาไม่ได้เลี้ยงละก็นาคมา เอ๋ยแลเอ๋ย” นั้นหมายความว่าวิถีชีวิตในห้วงเวลาดังกล่าวต้องมีการอุปสมบทก่อนที่จะออกเรือนแต่งงานมีครอบครัว เมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตจากเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ พบว่าเพลงเหล่านี้สามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน สื่อสารให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้ดี

สรุปผลการวิจัย

เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ จังหวัดพิษณุโลก Hae Nak Folk Music in Phitsanulok Province มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตรและประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นำวัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแห่นาคติดตามาในพื้นที่อำเภอ นครไทยด้วย ซึ่งมีความหมายของการเขย่าแลแห่นาคนั้น ให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดา ขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในส่วนของประเพณีเขย่าแลแห่นาคของชาวอำเภอ นครไทยนั้น ก็มีความหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือมีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนาคมาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่นาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ในอำเภอ นครไทย จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน

“เพลงแห่หน้าค” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มคนในอำเภอนครไทยสร้างขึ้นจากวิถีชีวิตของ
บริบททางสังคม

วิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติ
ทางสังคมวิทยา ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของเพลงจากการวิเคราะห์ตามหลักสังคีต
ลักษณะเพลงไทย และเข้าใจความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคมจากเพลงพื้นบ้าน
แห่หน้าค สามารถสรุปผลการวิจัยในหัวข้อนี้ดังนี้

เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านที่มีทำนอง
ไม่ซับซ้อน จำง่าย สามารถร้องเล่นตามกันได้เลยโดยไม่ต้องมีระบบมากมาย เน้นความ
สนุกสนาน สอดแทรกวิถีชีวิต ซึ่งเมื่อนำมาถอดทำนองร้องทั้งสร้อยเพลงและทำนอง
เนื้อร้อง นำมาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย ทราบว่าเพลงแห่หน้าค นั้นจัดอยู่ใน
อัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงออล่างตามหลักสังคีตลักษณะเพลงไทย อยู่ในบันไดเสียง
(ฟ ช ล ด ร) ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง
เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ช ล ด ร) เช่นกัน
และเมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนอง
เนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากันกับทำนองสร้อย เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามา
ด้วยปฏิภาณของผู้ร้อง เป็นทำนองง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมากทำเนื้อหาของเนื้อร้องเป็นการ
บวชนาค หรือแฟนของนาคที่จะมาส่งนาคเข้าบรรพชาอุปสมบท รูปแบบกลุ่มเสียง
ส่วนมาก (- X - X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (- 2 - 4) เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก
ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง

เมื่อพิจารณาเพลงพื้นบ้านแห่หน้าคในมิติสังคมวิทยา เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค
ในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1
ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องนั้นได้บ่งบอกถึง
ความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของคุณแม่คุณพ่อ ที่ได้บวชก็
เนื่องจากการทดแทนพระคุณที่ให้กำเนิดมา ให้ได้เป็นพระญาติแห่งองค์พระศาสดา
และหมั่นท่องหนังสือให้เข้าใจหลักธรรม เมื่อลาสิกขาออกมาจะได้เป็น คนดีของสังคม
ปฏิบัติสมาธิภาวนา ด้านความสัมพันธ์กับระบบความคิด ปรากฏในเนื้อร้องหลายส่วน
ที่กล่าวถึงความปลื้มใจของพ่อแม่ อนุญาตทั้งหลายที่ได้อุปสมบทนาค ซึ่งหมายถึง
ความสุขของผู้เป็นบิดามารดาอย่างแท้จริง และเมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วน
ของความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด จากเนื้อร้องจะเห็นว่าเพลงพื้นบ้าน

แผ่นาคมีนัยสำคัญที่สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิดของคนในสังคมในห้วงเวลาดังกล่าวได้ ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแผ่นาค เป็นความหมายโดยนัยให้ผู้อุปสมบทและผู้ที่เข้าร่วมได้คิดถึงอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทางก่อนที่จะมาอุปสมบทเปรียบเหมือนอุปสรรคต่าง ๆ ที่พ่อแม่เลี้ยงพ่อนาคมา 20 ปีกว่าจะมีอายุ ครบบวช นอกจากนี้วิถีพุทธกับการใส่บาตร เป็นอาหารพื้นบ้านที่พบในเนื้อร้อง วิถีชีวิตที่เรียบง่ายเรื่องอาหารที่พบในเนื้อร้อง อีกทั้งการให้ความสำคัญกับพ่อแม่มากกว่าภรรยา ซึ่งหมายความว่าวิถีชีวิตในห้วงเวลาดังกล่าวต้องมีการอุปสมบทก่อนที่จะออกเรือนแต่งงานมีครอบครัว เมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตจากเพลงพื้นบ้านแผ่นาค พบว่าเพลงแผ่นาคสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน ให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้ดี

อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแผ่นาค ซึ่งมีความหมายให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ กล่าวคือ มีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนาคมาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าโบสถ์เพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิต สืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวนี้มีการกลั่นกรองจากความคิด ปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนกลางเป็นวัฒนธรรม ซึ่งตรงกับ Wansiri (1997, p. 37) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ พฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิดที่จะหาวิธีการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ส่วนลักษณะของเพลงพื้นบ้านแผ่นาคมีรูปแบบที่เรียบง่ายตามอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน มีระบบการถ่ายทอดที่ไม่ซับซ้อนเพียงจดจำบอกต่อกับแบบมุขปาฐะ ดังได้กล่าวไว้ใน Thai Encyclopedia for Youth. (2015, Online) ว่าลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านว่าเพลงพื้นบ้านเป็นบทร้อยกรองท้องถิ่นที่จดจำสืบทอดกันมาและนำมาขับร้องเพื่อความบันเทิง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แพร่หลายในกลุ่มชาวบ้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 มิติ ส่วนที่ 1 ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย และมิติทางสังคมวิทยา ทำให้มองเห็นเพลงพื้นบ้านแนวนาคที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในแง่มุมสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย พบว่าเพลงพื้นบ้านแนวนาคอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ด ร) ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ด ร) เช่นกัน ซึ่งการที่จะทำความเข้าใจเพลงนั้นจำเป็นต้องศึกษาบันไดเสียงหรือกลุ่มเสียงก่อนเป็นอันดับแรกซึ่งตรงกับ Maceda, J. (1995, as cited in Banchongsin, 1997, p. 12) ได้ให้แนวคิดในการวิเคราะห์ดนตรีว่า ไม่ว่าชาติใดก็ตาม ก่อนอื่นต้องศึกษากันบันไดเสียง เพราะบันไดเสียงมีความสำคัญในการทำให้ได้มาซึ่ง Tonality Tonal center และกลุ่มเสียงที่ใช้ จะช่วยให้เข้าใจลักษณะและรูปแบบของเพลง นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ตามหลักสังคีตลักษณะพบว่าเพลงร้องมีอัตราจังหวะ 2 ชั้น เมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากัน เป็นทำนองที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อนมาก รูปแบบกลุ่มเสียง ส่วนมาก (-X -X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (- 2 - 4) เป็นจังหวะยากกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง ซึ่ง Phukhaothong (1998, pp. 23-27) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาดนตรีไว้ว่า ดนตรีไทยเดิม Tradition Music กับดนตรีพื้นเมือง Folk Song Music ทั้ง 2 อย่างนี้มีความสำคัญเท่า ๆ กัน เฉพาะอย่างยิ่งดนตรีพื้นเมือง หรือเพลงพื้นบ้านที่มีความเรียบง่ายถือว่าเป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดพัฒนาการของเพลงไทยเดิม โดยการศึกษาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยนี้มีความสำคัญเพื่อให้เข้าใจบทเพลงอย่างถ่องแท้ ดังที่ Sokhatianurak (1999, pp. 1-4) ได้กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจบทเพลง การที่จะวิเคราะห์เพลงให้ถ่องแท้หรือละเอียดเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ การวิเคราะห์เพลงในแง่ทฤษฎี ควรหาข้อมูลเกี่ยวกับเพลงนั้นก่อนจึงวิเคราะห์ส่วนประกอบหลักของเพลง วิเคราะห์สังคีตลักษณะ หรือโครงสร้างของบทเพลงนั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ส่วนของความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ Eowsrewong (2005, p. 12) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ แบบแผนของพฤติกรรมของความคิด มีความหมาย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นแบบแผนของพฤติกรรมและส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความ

เกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแห่หน้าค เป็นความหมายโดยนัยให้ผู้ที่เหมาะสมและผู้ที่เกี่ยวข้องได้คิดถึงอุปสรรคต่าง ๆ รวมไปถึงความเป็นวิถีพุทธ ที่ได้กล่าวถึงอาหารพื้นบ้านสำหรับใส่บาตร ที่พบในเนื้อเรื่องบางช่วงบางตอน ทำให้เห็นถึงมิติทางสังคมวิทยา ด้านพฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตในสังคมพื้นถิ่น อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่เชื่อมโยงกับศาสนาอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค จังหวัดพิษณุโลก เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งในงานเขียนนี้ศึกษาเพียงเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย และมิติทางสังคมวิทยา ในส่วนของคุณค่าทางภาษาและวรรณกรรมนั้นถือเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในเพลงพื้นบ้านแห่หน้าค แต่ยังไม่ได้ศึกษาตีความในส่วนนี้ หากมีนักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมได้ศึกษาในส่วนนี้จะทำให้เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคนี้มีคุณค่ามากและเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

2. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่หน้าค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จากการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการร้อง ซึ่งสามารถต่อยอดให้ผู้สนใจนำทำนองที่ได้ไปสืบทอดได้อย่างถูกต้อง ส่วนมิติทางสังคมวิทยาทำให้ผู้ที่สนใจเกิดการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค จังหวัดพิษณุโลกให้เกิดคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อสังคมต่อไป

References.

- Banchongsin, O. (1997). *Analysis of the structure of linguistic melodies in Thai music*. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute.
- Chayanana, S. (2019, April 27). *Interview*. Abbot of Wat Klang, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province.
- Eowsrewong, N. (2005). *Relationship culture*. Bangkok: Printing.
- Kaewmongkhon, A. (2019, March 26). *Interview*. Folk music speakers.
- Khanthawat, Y. (2019, March 26). *Interview*. Folk music speakers.
- Phukhaothong, S. (1998). *Thai music and the entrance to Thai music*. Bangkok: Ruenkaew Printing.
- Sokhatianurak, N. (1999). *Musical Form and Analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute.
- Thai Encyclopedia for Youth. (2015, Online). *Folk songs*. Retrieved from <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/>.
- Wansiri, N. (1997). *Social and cultural anthropology*. Bangkok: Expernetbooks.